

ERŐS VÁR

AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

53. ÉVFOLYAM

1987. OKTÓBER

5. SZÁM

TÜRMEZEI ERZSÉBET:

„Nem tehetett másképp!”

*Kiszögezte, s nem tudta, mit cselekszik.
Tudós vitát és tisztulást akart.
Világoljon az Evangéliom!
Aranyért nincsen kegyelem!
Bűnbánat nélkül nincs bocsánat!*

*Ha látta volna már,
hogy 95 tétele,
mint vihar süvítő szele,
söpör végig országokon, világon,
ha látta volna a nyomában támadt
villámcsapást,*

*s mint vérfagyasztó vízió,
szemébelebbant volna máglyák lángja,
gályarabság és inkvizíció,
vajjon megtette volna akkor is?!
Nem verte volna vissza látomása?
Nem hullott volna ki csontos kezéből,
tételszögező, súlyos kalapácsa?!
Lehet... ha nem a Hatalmas keze
vezette volna
tételíró kezét.*

*Lázás tekintetű
polgárok és diákok
olvasták és vitatták...
másolták... szájról-szájra,
kézről-kézre adták...
Nyomában
kigyulladtak az arcok, a szívek.
Nem ércskapun,
nem papíron
szívekben élt, dobogott, lüktetett.
Mert erő volt és Evangéliom!*

*S amíg ragyog az ércbetűk sora,
egyért sóhajtok,
késő kor késő vándora:
Ne merevüljön szánkon és szívünkön
az üzenet
halott formákba, hideg ércbetűkbe!
Legyen olyan élet-erőtele,
mint 470 éve Luther Márton
hatalmas 95 tétele!*

Reménysugár a Buckeye Road templomai felett

A tűnő nyár utolsó vasárnapján a szokottnál jóval nagyobb autósereg parkolt clevelandi Első Egyházunk temploma körül. Az alkalom: a magyar negyed két református gyülekezete (az Első Magyar Református Egyház és az Első Magyar Presbiteriánus Egyház) az evangélikus templomában tartotta istentiszteletét ezen a vasárnapon, szeptember 20-án. Igét hirdetett *Juhász Ferenc*, a helyi gyülekezet (beszolgáló) lelkésze, valamint *Szilágyi István* református és *Endrei Ferenc* presbiteriánus lelkész.

Az alábbi sorokat *dr. Brachna Gábor* főesperes, az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia elnöke írta, aki nyugalomba vonulása előtt húsz éven át pásztorolta a „bakáj” evangélikus gyülekezetét.

Századunk első felében a clevelandi Buckeye út arról volt nevezetes, hogy szinte minden üzletében boldogult az, aki magyarul beszélt. Amerikai Debrecennek is nevezték ezt a városrészt. Összesen hét magyar templomunk épült ezen a híres Buckeye Roadon. Ma már kettő hiányzik. Elköltöztek a görög katolikusok és a baptisták. Maradt két római katolikus templom és három protestáns. Itt végzik Isten nevében a magyarság szolgálatát híven és felekezeti meggyőződésükhöz híven a reformátusok, presbiteriánusok és az Ágostai Hitvallást követő evangélikusok.

Az öt magyar gyülekezetnek közös vonása ma az előregedés és elnéptelenedés. Népes családok számára épült templomaikat már ünnepek alkalmával sem töltik meg.

Ezért volt öröm most együtt lenni a tele evangélikus templomban. Az evangélikusok nem változtattak a megszokott istentiszteleti rendjükön, amit

mindenki természetesnek talált. Ebből a következetességből is éreztük, hogy ezek a felekezetek megtartották azt, amiben hisznek, és a többiek nem kívánják a mások hitének alapját és sajátosságait eltüntetni. Érezte mindenki, hogy az egymás segítése valóban Isten ügyének a szolgálatából áll és nem versengésből.

Ugyanebből az élményből fakadt az a meggyőződésünk is, hogy közös jóakarattal és összefogással könnyebb lesz megoldani nehéz kérdéseinket. Hiszen nemcsak az előregedés miatt vagyunk hasonló helyzetben, de egyformán szenvedett minden gyülekezetünk óriási veszteséget a fiatal családok elköltözésével is. Annak pedig az volt az oka, hogy a város közepén felduzzadt színes nép a mi vidékünket és környékét választotta ki áttelepedése helyéül. Gyorsan és szinte áradatként érte ez a magyar negyedet, népünk menekülése pedig halálos ítéletet mondott ki a Buckeye Road magyar élete felett.

Körülbelül 1955 óta állandó kérdés volt összejöveteleinknek, mind gyülekezeteken belül, mind pedig közös megbeszéléseinken, hogy vajjon a gyülekezetek áttelepülése, vagy helyben maradása segíti-e elő magyarságunk megmaradását. Sem a vezetők, sem a hívek nem értettek egyet, hogy mi lenne a teendő. A megbénult erők és a lecsökkent létszám féllétké tett mindenkit egy merészebb kezdeményezésre. S most, mint a sors árvái, kezdünk közelebb húzódni egymáshoz. A pro-

testáns gyülekezeteknek ez a közös istentisztelete is bizonyosága az útkeresésnek. Római katolikus testvéreinkkel már tartottunk a múlt évben egy közös istentiszteletet, de az nem az erőtlenségnek volt a jele, hanem inkább tisztuló meglátásunknak, melyet az egy Megváltóban való hit diktál. A közös protestáns istentiszteletet is komoly előkészület és megfontolás előzte meg.

Azonban nem szabad túl derűlátókká válnunk. Az ördög munkája sok jószándékú kezdeményezésnek lett már eltiprója, s tudjuk, hogy minden út viszontagságokkal jár. Ezért van különleges jelentősége annak a jó útmutatásnak, melyet az egymást támogató munkához kaptunk most a három lelkésztől. A fiatalokhoz intézett szavakból megértettük, hogy nem egy ember dolga az Isten szolgálata, hanem mindnyájunké. A másik igehirdető azt hangsúlyozta ki, hogy tulajdonképpen minden keresztyén hívőben van már valami azonosság, ha hitünk középpontjában Krisztus az Úr. A harmadik igehirdető pedig azt mondta, hogy nem nagy gyülekezetek és templomok fogják jellemezni a jövő egyházát, hanem a kis közösségek, ahol komoly szándékú emberek együtt keresik Isten akaratát.

Azzal az érzéssel hagytuk el az Úr házát, hogy mindegyik felekezetet komoly felelősség terheli az egyes egyházak és magyar életünk közös útjának megtalálásában.

Figyelem!

Megjelent!

A HIT CSODÁJA

(az akroni Lorántffy Otthon képes története)

Közel 400 oldal, 180 kép, az adakozók névsora, Reagan elnök levelével, színes fedőlappal, kemény kötésben.

Történelmi dokumentum a magyar emigráció legnagyobb teljesítményéről.

A könyv ára \$20.00 — postázással együtt. Megrendelhető az ár előzetes beküldésével:

Lorántffy Otthon
2631 Copley Road,
Akron, Ohio 44321

30 éve alakult meg a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkigondozók Munkaközössége

1957 március elején az Evangélikus Világszövetség segítségével, mintegy 30 magyarul szolgáló tudó lelkész és teológiai hallgató találkozhatott egymással Bécs városában. Többségük nem sokkal korábban hagyta el a szülőhazát, de voltak a gyűlés résztvevői között olyanok is, akik már hosszabb ideje szolgálták a történelmi Magyarország határain kívül élő magyar evangélikusok között. Így az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia munkájával kapcsolatban álló két lelképásztor, Markovits Pál és Szathmáry Gyula is jelen volt e gyűlésen, továbbá két Dél-Amerikában szolgáló lelkésztestvér. A jelenlevők elfogadtak egy jövődől munkájuk célkitűzéseit leszögező elvi nyilatkozatot, elhatározták egy lap kiadását, és egy munkaközösség megszervezését.

A lap hamarosan megjelent és ÚTITÁRS címen mind a mai napig kéthavonta bekapogtat sok olvasó ajtaján. A munkaközösség végleges szervezeti formát egy évvel később nyert, amikor megválasztotta elnökét, dr. Vajta Vilmost, az Evangélikus Világszövetség Teológiai Osztályának igazgatóját és a többi vezetőt. Azóta, 1968-ig, szinte évente tartott ülést a munkaközösség, amelyen — a nagy távolságok és költségek miatt — csak néha vehettek részt tengerentúl szolgáló lelképásztorok, így ez a szervezet főleg a nyugateurópai magyar evangélikus lelkigondozók találkozási alkalma maradt. 1968-ban átszervezték az addig csak öt személyből álló intézőbizottságot, és abba — a választott tisztségviselőkön kívül — minden magyar gyülekezeti szolgálatban álló vagy magyar egyházi munkát más keretekben rendszeresen és felelősséggel végző lelkészt vagy laikust is behívtak. Így ez kb. 18 személyre bővült. Ekkor az elnök mellé Terray László személyében ügyvezető elnököt állítottak.

Ettől kezdve csak a munkaközösség intézőbizottsága tartott évente gyűlést, a teljes munkaközösségi összejövetelre általában három évenként került sor, amikor a vezetőség vagy kü-

lön, vagy a magyar református lelkigondozókkal közösen teológiai konferenciákat rendezett.

Az 1987. szeptember 22-e és 25-e közt tartott együttlét, amelyre a németországi Maulbronn nevű városka mellett fekvő "Haus Schmie" nevű otthonban került sor, szintén a reformátusokkal közösen tartott konferenciával kezdődött. A betegsége miatt távolmaradt Vajta Vilmos nyug. professzor helyett Pósfay György tartott előadást egy ökumenikus témáról, majd Cseri Gyula ref. és Gémes István evang. lelkész az emigrációs igehirdetés alapproblémáival foglalkozott egy-egy előadásban. Ugyancsak két előadója volt a harmadik témának Terray László (evang.) és Tóth Miklós (ref.), amely a következő címet viselte: „Szolgálatunk, gyülekezeteink helyzete és kilátásaink. Az előadásokat megbeszélés követte. Megnyitó-, reggeli- és esti áhítatok, valamint közös úrvacsoraasztás is része volt az együttes programnak, amelyen több mint 30-an vettek részt.

A teológiai konferenciát az evangélikusok munkaközösségének másfélnapos gyűlése követte. Ennek 21 résztvevője volt, köztük hat olyan lelképásztor, aki 30 évvel ezelőtt is résztvett a bécsi ülésen! Párhuzamosan ülésezett az európai reformátusok hasonló munkát végző szervezete. Az evangélikusok munkaközösségi gyűlésének főbb pontjait az elnöki és titkári jelentések felolvasása, a közös feladatok (ifjúsági konferencia, magyar gimnáziumi valóságoktatás, cserkészek lelki gondozása, Útitárs szerkesztése és terjesztése, iratterjesztési szolgálat, rádiómunka, stb.) megbeszélése és a gyülekezetek életéről szóló beszámolók képezték. Ugyancsak volt szó az Európán kívül szolgáló magyar gyülekezetekkel, ill. lelkészekkel való kapcsolatokról, a hazai egyházhoz, valamint nyugateurópai római katolikus és más vallásos jellegű szervezetekhez való viszonyról, valamint felvetett aktuális problémákról. Az Evangélikus Világszövetség né-

(Folytatás a 3. oldalon)

FÁY ISTVÁN:

470 esztendő Krisztus szolgálatában

(Írásmat szeretett hittanárait, Bereczky Sándor és dr. Sólyom Jenő emlékének ajánlom.)

„E világ minden ördöge
Ha elnyelni akarna,
Minket meg nem rémítene,
Mirajtunk nincs hatalma.
E világ ura gyűljon bosszúra:
Nincs ereje már, reá ítélet vár,
Az Ige porbadönti.” (Luther)

Most van 470 esztendeje, hogy Luther Márton ágostonrendi szerzetes közzétette 95 pontját, melyekben követelte Krisztus Egyházának az Újszövetség alapjára való visszaállítást és a XVI. század egyháza által hirdetett tévtanok haladéktalan megszüntetését. E történelmi jelentőségű cselekedet által az emberiség átlépte a szellemi újkor küszöbét. Négy évvel ezelőtt emlékeztünk a nagy hitvalló születésének ötszázadik évfordulójára, de azt hiszem, nem lesz hiábavaló, ha feledekeny és a keresztyénségtől egyre távolodó világunkban felelevenítjük munkálkodását, beállítva őt a korba, mely szükségessé tette fellépését.

Az emberiség története azt bizonyítja, hogy válságos időkben, legyenek

30 éve alakult meg...

(Folytatás a 2. oldalról)

metországi főbizottságának ügyvezetője, Ratz Edmund egyháztanácsos is megtisztelte jelenlétével a gyűlést és a szerv további támogatásáról biztosította a munkaközösséget.

Végül az intézőbizottság tartott hivatalos ülést. Újból megtárgyalta a elfogadta a munkaközösségi gyűlés minden javaslatát és megválasztotta a következő évekre az új vezetőséget: az elnöki tisztet Vajta Vilmostól Gémes István stuttgarti, az ügyvezető elnököt Terray Lászlótól Pátkai Róbert londoni lelkész vette át, míg Kellner Iлона Svédországban szolgáló lelkésznőt választották meg jegyzőnek.

A harminc esztendőn át mindig megtapasztalt isteni támogatásért érzett hála szava fejezte be az együttlétet, amikor a résztvevők imádkoztak, és elénekelték a „Mily nagy az Úr kegyelmessége” kezdetű éneket.

P. Gy.

azok morális, szellemi válságok, vagy birodalmak összebékíthetetlenek látó ellentétei, Isten mindig elküldi azt az embert, aki ezeket áthidalja és megmutatja embertársainak a kivezető utat. A közép- és újkor küszöbén Európa népeinek hatalmi, szellemi és erkölcsi összekuszáltságából az egyetlen járható ösvényt az 1483. november 10-én Eislebenben született Luther Márton mutatta meg. Egyszerű bányász gyermeke, tisztességes szegénységben élő családból. Anyagi helyzetükön némileg segít, amikor apja a következő évben rézöntő műhelyt nyit Mansfeldben.

A rendkívüli tehetségű fiú tanulmányait a magdeburgi Szent György kollégiumban kezdi el, majd ösztöndíjjal Erfurtban folytatja. Ügyvédi pályára készül, de mélyen vallásos. Sorsa fordulópontját, mely egész pályafutását meghatározza, egy váratlan eseménynek is köszönheti. 1505 nyarán egy mezőn megy keresztül és a viharban közvetlenül mellette lecsap a villám. Nem sérül meg, de útmutatást lát ebben, ezért fogadalmat tesz, hogy életét Istennek és a hitnek szenteli. Nem sokkal ezután bevonul az Ágoston Rend erfurti kolostorába. Felszentelése után szerzetesi fogadalmát anynyira komolyan veszi, hogy az anachorétákhoz és flagellánsokhoz hasonló önsanyargatását előjárói is megsokallják, miértis figyelmeztetik, hogy vigyázzon, mert amit tesz, egészsége rovására megy.

Nemcsak teste fegyelmezésében, de hitének szilárdságában is kitűnik. Tudása elképesztő. A héber és görög nyelvben tökéletes, így a Szentírást eredetiben tanulmányozza. Ez vezeti a meggyőződéshez, hogy Isten nagy feladattal bízta meg, mert kijelentésének magyarázójává tette, hogy az Egyházat visszavezesse a katakombák és a Kolosszeum hitvallóinak lelki tisztaságához.

Nagy vállalkozásához egyedüli útmutatója a Szentírás. Ennek tükrében látja meg a két nagy hatalom, az Egyház és a Birodalom romlottságát. Ko-

rában éri el a reneszánsz a legmagasabb pontját, ami menthetlenül szekularizációhoz vezet. A csaknem négy száz esztendőre kiterjedő szellemi újjászületés, mely a képzőművészetekben és az irodalomban jelentkezik, az antik Róma dicsőségét akarja visszaállítani, mint a monumentális pogány szellem törvényes örököse. A pápák jól látják e hagyományok felélesztésének veszélyét, de tudják, hogy az istenáldotta, zseniális művészek anyagi és erkölcsi támogatás nélkül képtelenek örökéletű műveik megalkotására. Így pártfogásukba veszik őket, hogy az általuk diktált szellemben szülessenek meg felbecsülhetetlen értékű remekek: a katedrálisok, szobraik, falfestmények, képeik és minden más, amire tehetségük képessé teszi őket. Vagyis nincs más lehetőség, mint e cél elérésére az eszközök válogatás nélküli felhasználása, mert e rendkívüli művészek álmainak megvalósítása igen nagy összegeket emészt fel. Ezzel magyarázható, hogy a pápaság a pénzszerezés kérdésében a “pecunia non olet” elve alapján erkölcstelen eszközökhöz folyamodik. Egyike ilyeneknek a simónia, egyházi méltóságok pénzért való árusítása. Másik pedig X. Leó pápa korának legbiztosabb pénzforrása, a bűnbocsátó cédulák árusítása, melynek németországi megszervezője Johannes Tetzel.

Ez időben Luther az egyik legnépszerűbb és legmagasabbra értékelt tanár Wittenbergben. A teológia doktora, aki ezeket a Szentírással homlok egyenesen ellenkező jelenségeket mély megdöbbenéssel nézi. Megerősíti ebben az 1510-ben tett római látogatása, amikor nagy kiábrándulással látja az egyház elvilágiasodását és azzal az elhatározással tér vissza, hogy ezen feltehetően változtatni fog. Elkezdheti tehát munkáját, mely 1513–15 között a Zsoltárok és Pál leveleinek analitikus magyarázatából áll.

1517. október 31-én aztán kiszögezi a wittenbergi Mindszentek Templomának kapujára a 95 pontját, melyek követelik az Egyház reformjait, és az

addigi tanítások revízióját. Következő évben megjelenik a bűnbocsátó cédu-lák elleni írása. Róma nagyon rossz szemmel nézi purifikátori működését, és 1520-ban a "Decretum Romanum Pontificem" című pápai bulla kényszeríteni akarja tanai visszavonására. Ezt tanártársai és a tanuló ifjúság jelenlétében elégeti a wittenbergi *Elster kapu* előtt a következő szavakkal: „Mivel Istennek ama szentjét megszorítottad, égessen téged örök tűz.” Termé-

zetes következmény, hogy X. Leó exkommunikálja.

1521-ben az új Német—Római császár, V. Károly Wormsba idézi a birodalmi gyűlés elé. Tíz napot tölt ott áprilisban, mikoris arra akarják rávenni, hogy tagadja meg tanait. Mire válasza: Ha a Szentírásból bárki bebizonyítja, hogy tévedtem, tanaimat visszavonom, ámha nem, „itt állok, másként nem tehetek, Isten engem úgy segítjen”. A birodalmi gyűlés ezután eretneknek minősíti, de elengedik, mert a császár garantálta személyes biztonságát. Bölcs Frigyes azonban, aki titkos híve, nem hisz a Habsburg biztosítékban, és álarcos embereivel elraboltatja, nehogy valami orvítamadás áldozata legyen. Nyolc hónapot tölt Wartburg várában György lovag néven, de ez a nyolc hónap az Újszövetség csodálatos fordítását eredményezi.

Wittenbergbe visszatérve teljes biztonságban tanít tovább, mert az egész város híve. Nemsokára elkezd híres „Bőjti Prédikációinak” sorozatát, mely tanainak magyarázata. Sajnos hirdetett elveivel sokan visszaélnek, félremagyarázva azokat, így éri az a vád, hogy az 1524-ben kitört véres parasztlázadás szellemi atyja. (Nagyon hasonlít ez az 1381-es angliai lázadásra, melynek vezére Watt Tyler, John Wickliff tanaira hivatkozott.) Luther erélyesen elítéli az oktalan vérontást és kijelenti, hogy az ő forradalma nem ismer vért, mert teljesen szellemi síkon mozog.

Természetesnek találja a papok házasságát és 1525-ben feleségül veszi Bora Katalint, akitől hat gyermekük születik, de házuknál több szegény rokon-gyereket és árvát is nevelnek. Jelentős a következő év, mert ekkor alakul meg a *Góthai Liga*, doktrináinak védelmére. Ennek keretében Szászország és Hessen hivatalosan a reformáció mellé állnak, akárcsak a későbbi *Schmalkaldeni Szövetség*. A reformátor legkiválóbb munkatársa Melancton Fülöp, aki az alapvető *Ágostai Hitvallást fogalmazza meg és 1530-ban bemutatja azt az Augsburgban tartott birodalmi gyűlésnek*. Mint az várható volt, egyhangúlag visszautasítják.

1534-ben fejezi be teljes bibliafor-

dítását. Ez olyan nagyszerű, hogy csak a legmagasabb irodalmi mértékkel mérhető nyelvi szépsége. Magam a Zsoltárokat és Pál leveleit olvastam ebből, valamint a passió-részleteket, Máté és János Evangéliuma szerint, melyeket J.S. Bach használ fel két hatalmas művében. Mindenki egyetért abban, hogy ez a fordítás a német irodalmi nyelv alapjának, Klopstock, Lessing, Goethe, Schiller, Heine, Hölderlin, Wagner, Rilke és a nagy filozófusok kútforrásának tekinthető. Ugyancsak óriási jelentőségű a reformátor csodálatosan szép korálköltészete, melyek dallamainak legnagyobb részét is maga szerezte és a J.S. Bach által csúcsára ért „protestáns polifónia” forrása. Harminchét maradt fenn belőlük.

A lutheri reformáció megindulásakor egy másik szellemi áramlat is működik Európában, melynek jelentősége nagyon számottevő. Ez a keresztény humanizmus, mely Rotterdami Erasmussal éri el a csúcsát. Teljesen a görög filozófia alapján áll. Célja a szeretet, a béke, a klasszikus műveltség terjesztése és kiindulva Plátonból, Krisztust a megváltó gondolat mártírrá vált hitvallójának tekinti. Szerintük a Kozmosz harmónikus rend. Isten az embert bűn nélkül, szabad akaratral teremtette, így maga választhat a jó és rossz között. A Teremtő ember által való megismerése nem más, mint létének a végtelenbe való kiterjesztése. Érdekes, hogy Erasmus mozgalma legfőbb céljának az Újszövetség görög nyelven való kiadását látta. Eleinte támogatatta Luthert, de elvi kérdések miatt szembe fordult vele, akárcsak Zwingli.

Ma is sokan vannak, akik azt hiszik, hogy a reneszánsz és a keresztény humanizmus azonos a reformációval, esetleg elődje, vagy párhuzamosan, de egyetértésben haladnak. Igen hibás fel-fogás ez, mert éppen a három szellemi áramlat polarizációja adta meg a modern gondolkodás alapját és a lehetőséget a teljes szellemi szabadságra.

Luther azt tanítja, hogy az ember az első bűnbeeséssel elvesztette szabad akaratát és az igazságos, mindenható, örökkévaló Isten nélkül semmit nem tehet üdvösségéért. Maga mondja:

ERŐS VÁR

AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

ERŐS VÁR (USPS 178560) is published bi-monthly (February, April, June, August, October, December) for \$6 per year by the Hungarian Conference—Lutheran Church in America, 9715 Lake Avenue, Cleveland, OH 44102. Second-class postage paid at Cleveland, OH. POSTMASTER: Send Address changes (Form 3579) to

ERŐS VÁR

P.O. Box 02148, Cleveland, OH 44102

No. 5. (247) Vol. 53.

OCTOBER 1987

A "Lutheran Church in America"
Magyar Konferenciájának lapja.

Szerkesztő és kiadó:

Juhász Imre

Munkatársak:

a magyar evangélikus lelkészek.

FONTOS!

Minden szerkesztőségi anyag, kézirat, gyülekezeti hír, úgyszintén a lappal kapcsolatos minden levelezés, előfizetés és adomány erre a címre küldendő:

"ERŐS VÁR"

P.O. BOX 02148

CLEVELAND, OH 44102

Az "ERŐS VÁR" előfizetési díja bel-földön egy évre 6 dollár, Kanadában és egyéb külföldön évi 8 US dollár, vagy 10 kanadai dollár.

Be nem jelentett címváltozás esetén a posta a kézbesíthetetlen újságot megsemmisíti, a kiadóhivatalnak pedig külön portót kell fizetnie. Erre a költségre különösen nem-előfizetők, késedelmező előfizetők, vagy többéves hátralékban lévők esetében nehéz fedezetet találni.

Ezért kérjük olvasóinkat, hogy minden esetben pontosan adják meg címüket a "Zip Code" szám feltüntetésével együtt! Az újságot "zip code" szám nélkül nem kézbesíti a posta. Címközlésnél tüntessék fel az utca megjelölését is, pl.: St., Rd., Ave. Ugyanis egyes postai zónákban azonos nevű utcákat csak így lehet megkülönböztetni.

Classic Printing Corporation

9527 Madison Ave., Cleveland, Ohio 44102

„Ha igaz, hogy Isten örök, megingathatatlan akarata és bölcsessége teremt és semmisít meg mindent, akkor ez megsemmisíti és széjjeltöri az emberi szempontok szerinti szabad cselekvést és szabad akaratot.” Az emberben két erő küzd egymással: a jó és a gonosz, az Isten és a Sátán, tehát le kell győzni a rosszat, mert csak úgy igazulhat az ember, de ez nem az ő érdeme, mert „egyedül hit által igazulunk meg”, és ezt a hitet Isten ingyen kegyelemből adja. Vagyis nincs szükség közvetítőkre közte és teremtményei között. A magát megalázó, emberi formát felvett és kereszthalált halt Fiú az egyetlen közvetítő, aki elvette a világ bűneit. Ugyancsak tagadja a pápa csalatkozhatatlanságát, elveti a szentek köz-

benjáró szerepét, és minden tanítást, mely a Szentírással ellenkezik. A szentségek közül kizárólag a Keresztséget és az Úrvacsorát fogadja el. Az Úrvacsora szerinte nem egyszerűen „emlékvacsora”, hanem Krisztus személyes jelenléte a szent jegyekben mindenki számára, akár hívő, akár hitetlen. (Ezért figyelmeztet Pál apostol: „Próbálja meg tehát az ember magát, és úgy egyék abból a kenyérből, és úgy igyék abból a pohárból. Mert aki méltatlanul eszik és iszik, ítéletet eszik és iszik magának, mivel nem becsüli meg az Úr testét.” (1Kor 11:28-29.) — A szerk.) Ez a kegyelem ajándéka, mely üdvünket szolgálja.

A gyülekezet aktív részese a liturgiának, és a Szentírás sem a papok kizárólagos tulajdona többé, hanem a hívek közösségéé. Mikor Luther ezeket az elveket és hittételeket lefektette,

nem feledkezett meg a középkori egyház nemes hagyományairól sem és igyekezett átmenteni azokat. Soha nem akart az Egyháztól elszakadni, de a pápaság és császárság megnemérése, romlottósága és a hierarchia gögje hozta magával a szakadást.

A reformáció egyidős a keresztyén-séggel, *állandó folyamat*, mely a katakomba-keresztyénség ideje óta tart. Hullámvölgyei és hegyei vannak, de legmagasabb pontját Luther által érte el. Ennek a 470 éves évfordulójára emlékeztem ma, hitünk tanításának megfelelően. Szokatlan a nem kerek számú évfordulóról való emlékezés, mégis megtettem, mert semmi biztosítékát nem látom, hogy az ötszázadikra — 2017-ben — lesz-e Amerikában magyar sajtó, magyar, aki az ilyesmit megírja és olvasók, akik azt el is olvassák.

Túrmezei Erzsébet

Október 31 után

*Vitára senki sem jelentkezik
De a tételek világgá repülnek,
mint fészekhagyó madarak.
Már nyomtatott lapon suhannak,
most még latinul,
holnap németül,
azután mindenféle nyelven.
S a wittenbergi szekeret,
teológia tudós doktora,
döbbenve nézi röptüket.*

*„Istenem, Istenem!
Ha Te játékot akarsz kezdeni
szegény szolgálóddal, énvelem,
Temagadért cselekedd egyedül!
S oltalmaz, bele ne keverjem
tulajdon bölcsességemet!”*

*A tételmadarak suhanó röptét
megállítani többé nem lehet.*

*Luther lázasan írni kezdi hát
tétéleinek magyarázatát:
„Az egyház reformációra szorul.
És az nemcsak a pápák dolga,
hanem az egész nagyvilágé,
s méginkább magáé az Istené.
Mikor jön el, Ő tudja egyedül.”
És mélyet sóhaj: Bár ma kezdené!
Bár ma virradna boldog hajnala!*

*Nem sejtí még, hogy amű várva vár,
Isten már el is kezdte — általa.*

A legnagyobb bolond

Egy régi történet olyan királyról szól, aki a kor szokásának megfelelően udvari bolondot tartott. Az ilyen bolondnak joga volt ahhoz, hogy megmondja az igazságot a királyoknak és a hercegeknek, még akkor is, ha az keserű volt. Ha ugyanis az igazság keserű volt, akkor egyszerűen csak annyit fűztek hozzá: „Hiszen ő bolond!”

Egyszer a király olyan ezüst bolondpalcát adott bolondjának, amelynek végén arany harangocska hintázott. Majd ezt mondta: „Az biztos, hogy te vagy a legnagyobb bolond, aki csak létezik a világon. De ha egyszer mégis találkozol olyan emberrel, aki még nálad is nagyobb bolond, add tovább neki ezt a palcát.” A bolond éveken át hordozta magával a palcát. Egy napon aztán megtudta, hogy haldoklik a király. Csendesen bement a betegszobába és így szólt: „Király, hallom, nagy útra akarsz indulni.” „Nem akarok — választotta a király —, hanem kell!” „Bizonyára hamarosan visszatérsz.” „Nem — sóhajtott a király —, abból az országból, ahová én utazom, nincs visszatérés.” „No, no — vélte a bolond jóságosan —, akkor viszont bizonyára régen előkészítetted az utazást. Remélem, gondoskodtál arról, hogy abban az országban, ahonnan nincs visszatérés, királyi módon fogadjanak.” A király a fejét rázta. „Ezt elmulasztottam.

Sosem volt időm arra, hogy előkészítsem ezt az utazást.” „Ő, akkor te valószínűleg nem tudtad, hogy majd egyszer el kell indulnod erre az útra.” „Már régóta tudtam. De, mint mondtam, sosem volt időm, hogy megtegyem a helyes előkészületeket.”

A bolond ekkor csendesesen letette palcáját a király ágyára és így szólt: „Azt parancsolt nekem, hogy annak adjam tovább ezt a palcát, aki még nálam is nagyobb bolond. Király, fogd a palcát! Te tudtad, hogy át kell menned az örökkévalóságba, és hogy onnan nincs visszatérés. Ennek ellenére nem törődöttél azzal, hogy megnyíljanak neked az örök hajlékok. Király, te vagy a legnagyobb bolond!”

(Lelkipásztor)

IMÁDKOZZUNK

Mennyei Atyánk! Köszönjük az evangélium igazságát és azoknak a hitét, akik ezt ránk hagyományozták. Kérünk, add nekünk is Szentlelkedet, ahogyan a prófétáknak, apostoloknak, reformátoroknak és biznyságtevőknek adtad, hogy felismerjük jó voltodat, bízunk benned és cselekedjük akaratodat. Újíts, tisztíts minket állandóan, hogy a reformáció áldott folyamata ma is végbemehessen egyházadon. Ámen.

Amikor a mi Urunk és Mesterünk azt mondta: „Térjete meg!”, azt akarta, hogy a hívek egész élete megtérés legyen.

Luther Márton 95 tételének az első pontja.

Álmatlan éjszakák a múlt boldog és fájó emlékeivel

Amikor 90 éves fáradt szemem nem akar álomra csukódni, a múlt mesélni kezd. Hazarepülök gyerekkorom kedves kis falujába: Dögebe. Szinte érzem az olvasó megdöbbenését, micsoda kedves falu ez a csúnya nevű Döge? Igaz, nem szép szó, s az esemény sem, amiért ezt a nevet kapta, de igen régi történelmi emlék fűződik hozzá. Gyermekkorom öregjei még mondták, hogy régen Döghely volt a neve. Aztán eltörölték a „ly”-t s jóval később a „h”-t is, így maradt Döge. Szabolcs megyében van, nem messze a Tiszától, közel a záhonyi határhoz.

Már az én gyermekkoromban is egy kálvinista kis kultúrfészek volt Döge, 3 iskolája, 2 széles utcája, s alig egy-egy öreg analfabétája.

Állítólag igen régen, Szent László korában, heves harcok színhelye volt, s itt temették, jobban mondva: dobálták a mélyen ásott gödröket egymásra, az emberi és állati hullákat. Bizonyára ezért nevezték el Döghelynek.

Álmatlan éjszakáimon hazarepülök, s játszom társaimmal még a husziták idejében épült kis karcsú toronyú fazsindelyes templom dombján. A lelkészi és kántortanítói lakás a templomdomb két oldalán volt.

Lehettem 5–6 éves, amikor kertünk végében, a templomdomb tövében pincét ásatot jó apám. Mi, gyerekek, ott kíváncsiskodtunk az ásót forgató emberek körül. Ástak onnan elő mindenféle emberi, állati csontokat, gombot, csatot, szűrővágó rozsdás holmikát. Igaz lehet, hogy nagy harcok színhelye volt Döge és környéke, mert a szomszéd faluban — milyen nagy hírt vert fel akkor — szántás közben egyik gazda ekéje megakadt egy arannyal telerakott omladozó edényben.

Heves harcok dúlhettek itt, bizonyította ezt az is, amikor a kedves kis templom helyén építették az újat, akkor is rengeteg emberi és állati csontot dobáltak ki ásás közben.

Elgondolom, milyen becses műemlék lenne az a régi templom, amelynek emléke engem a síromig elkísér.

Nyírségi forró nyári napon a nagy eperfánk alatt ugrándoztam, amikor hirtelen olyan szélvihar kerekedett, hogy az alig 20 lépésnyire lévő lakásunkba éppen befuthattam. Már dörgött, villámlott, mogyorónyi jég hullott, verte a háztetőt, tépte a fákat gyökerektől. Félelmetes, irtózatossá volt! Szüleink bennünket arccal maguk felé fordítva, átkarolva tartottak. Mi sírtunk, reszkettünk. A szoba ablaka kicsapódott,

zúdult a jég befelé. Egyszerre, pillanat alatt csend lett. Nem tartott az egész vihar 10 percnél tovább, de emléke engem csaknem egy évszázad múltán is kísér.

A vihar múltával félenken, kissé megnyitottam az előszoba ajtaját, kipillantottam. Uram, Isten! — sikoltok fel: a templomnak nincs tornya!

Percek alatt özönlött a falu népe a templomdombon jöve a lelkészlak felé, zokogva, a bokáig érő jégben. Sehol egy zöld levél, csak jég-jég. Szanaszét háztetők feküdtek az útiesten. Réműldözve kiabáltak az emberek: hol a torony, hol a torony? Sehol nem láttuk, hiába nézegettünk ide-oda.

A pap bácsi csitította az embereket, majd felvette a palástot s kezében a Bibliával maga után hívta a csonka templomba a híveket. „Jertek, imádkozzunk!” Én olyan 8 éves lehettem, mindent látni, tudni akaró kíváncsi kislány, befurakodtam a tömeg közé, egy néni szoknyájába fogódzkodtam — erre jól emlékszem —, féltem, de azért vitt a kíváncsiság. No, hát volt is okom a félelemre. A templom bejáratánál olyan kis előszobaféle volt, s ebből nyílt a templomba vezető ajtó. Mikor ide beléptünk, már szerettem volna visszafutni, mert annyi denevér, illetve bagoly, vadgalamb, vércse, s mit is tudom már, miféle félelmetes madarak vijjogtak, repdestek a fejünk felett. Azt hittem, valamelyik rám száll, megharap — ilyeneket még sohasem láttam —, de a tömeg sodort, sodort befelé. Istenem! Mit láttunk? A karcsú kis fazsindelyes torony ott feküdt az úrasztala elé simulva a templom padlóján. Áttörve a templomtetőt, ott vett búcsút életétől, ahová messze hangzó harangjával ő hívogatta a bűnbánó híveket az Úr szent vacsorájához. Ezt látva a hívek jajkiáltása, zokogása feltört a magasba. A pap bácsi csendet intett a szószékről. Imádkoztunk. Aztán elhangzott az ámen s utána felcsendült az ének: Te benned bízunk elejétől fogva. Bizony, bizony inkább halottsirató zokogás volt ez, mint éneklés. Fogtam remegve a néni kezét és néztem az előttünk fekvő ismerős, összetört kis tornyot.

Az a kis torony miért nem dőlt le kívülről a földre? Vagy ha már a templomba zuhant, eshetett volna a karzatra, a padokra is, de nem! Éppen az úrasztala elé és nem is rá, hogy összetörje azt. Bizony, bizony, borzalmak és csodák csodája volt az akkor nekem.

Aztán próbálok gondolataimat vidámabb dolgokra irányítani, hátha ezek álomba ringatnak. Eperjes! — szívem vá-

rosa, ott találtam hűséges páromra. Ülök a templomban leánytársaimmal együtt minden vasárnap a szószékkal szemben. Balról ülnek a gimnazisták. Csak nézegetjük egymást, s így kapcsolódunk össze szemünkön keresztül, egy kimondhatatlanul boldog, örömeben és fájdalommal gazdag életre.

A leomlott kis templom helyén már magaslott a dombon az újonnan épült, mikor a diploma már mindkettőnk kezében volt. Itt az úrasztala előtt, zsámolyon térdelve esküdtem örök hűséget drága jó uramnak, egy evangélikus lelkésznek.

Az új templomot Baltazár Dezső püspök avatta fel. Ez alkalommal tartott ünnepi ebédet, mint 15 éves leány, társaimmal én is sürgölődtem a dúsan terített asztal körül. De szép is ez az emlék!

Aztán pár boldog év Nyíregyházán, s egyszerre, mint a villámcsapás ránk szakadt az első világháború. Férjem, mint táborigazgató Sátoraljaújhelyen a kórházban szolgált. Innen hívták meg Szatmárnémetibe lelkésznek. Tűzön mentünk oda és vízen jöttünk el onnan. Mikor odaköltöttünk, estefelé a vonat ablakán kinézve, egy lángoló tűzterget láttam. Ijedve kérdeztem, mi ez? Ég az Ecsedi láp, felelték a vidék ismerős utasai. Valami rossz érzés fogott el, s nem hiába! Tűzön mentünk, s vízen jöttünk el Szatmárnémetiből.

Mikor vége lett a háborúnak, jött Trianon...

Aztán úgy alakult a helyzet, hogy hirtelen el kellett jönnöm Szatmárnémetiből, s két kis gyermekemmel zuhogó esőben, döcögő szekéren jöttem haza Szabolcs megyébe. Tűzön mentünk — vízen jöttünk.

A múlt mesél tovább. — Emlékeim szárnya aztán elrepít életem kimondhatatlanul boldog városába: Székesfehérvárra, pár évtized örömgazdag, munkás színhelyére, ahol jó uram munkájának eredménye a városnak ma is szép látványa: az evangélikus templom.

Óh, jaj, de jött a II. világháború! Ennek szörnyűségét minek részletezzem? Nekünk mindenünk elpusztult. Szörnyű harcok dúltak itt. Gyermekkorom kis faluja hasonló események nyomán kapta a nevét, a régit: Döghely, s bizony ma, nem a régiek szokimondó nyelvén, de finomabban mondva, Fehérvárt is nevezhetjük volna „hullahelynek”, mégis, íme: Isten kegyelméből kis falumban, s boldog éveim színhelyén is, ma virágzó élet lüktet.

Vajon mit hoz még a jövő, a ma forrongó események és viták hallatán? Éjszakáimon ezen is töprengök. Hinni szeretnék

az emberiség emberségében, hogy nem a Sátán, de az Isten kezébe fogódzva vívják meg harcukat és nem a halált, hanem az élet boldog jövőjét adják Földünk minden nemzetségének.

Jó uramat a sok szenvedés korán a sírba vitte. 33 éve élek özvegyen, szerető családom körében, akik sok örömet, derűs napokat adnak nekem. De jönnek az álmatlan éjszakák, a múlt sok boldog és fájó emlékével.

Szinte már a hajnali csendben mintha egy kedves hangot hallanék: suttog a fülemben: aludjál, aludjál, a múltra te már ne gondoljál... mert mikor a múlt mesélni kezd, a szív mindig fáj; akár szép volt, akár fájó, visszasírni kár. Az én koromban már előre kell néznie rövid útamra, míg a földön járhatok. Imára kulcsolom kezem s kérem mennyei Atyámat, ne ejtsem ki kezéből, vezessen, hogy ép lélekkel, és tiszta szívvel tehessem meg utolsó lépésemet az Ő otthonába, ahol végre örökre megnyugszom. Irányi Kamillné

Szelíden fogadjátok a belétek oltott Igét, amely meg tudja tartani lelketeket. De az Igének ne csupán hallgatói, hanem megtartói is legyetek, hogy meg ne csaljátok magatokat. Mert ha valaki csak hallgatója az Igének, de nem megtartója, az olyan, mint az az ember, aki a tükörben nézi meg arcát. Megnézi ugyan magát, de elmegy, és nyomban el is felejtí, hogy milyen volt. De aki a szabadság tökéletes törvényébe tekint bele, és megmarad mellette, úgyhogy nem feledékeny hallgatója, hanem tevékeny megvalósítója: azt boldoggá teszi cselekedete. (Jak 1,21b–25)

A NEMZETKÖZI ORDASS ALAPÍTVÁNY

célja Ordass püspök lelki és szellemi hagyatékának megőrzése és közismertté tétele. (Lásd az Erős Vár 1987. áprilisi számában közölt ismertetőt.)

Felhívjuk az amerikai magyar evangélikusok figyelmét az alapítvány támogatására!

Csekk, vagy nemzetközi pénzesutalvány erre a címre küldhető:

„ORDASS FOUNDATION”

Rev. László Terray
Prestegarden

N-1640 RADE, Norway

Mi az emberélet?

A kérdés meglepőnek tűnik. A legtöbb ember számára természetesen egyszerű lenne a válasz. A születés és a halál közötti időtartam a szinte magától adódó felelet. Csak ha közelebről gondoljuk meg a kérdést, akkor válunk bizonytalanabbá. Egy emberélet tényleg csak a születése napján kezdődik? Máris nehezebbé vált a kérdés. Tudjuk, hogy az élet már korábban megfogamzott. A természettudományok és az orvosi kutatások évtizedek óta alapvető kérdése: mikor kezdődik egy emberélet? Emberek határozzák ezt meg? Sőt az a kérdés, hogy a törvényhozás jogi fogalmaival válaszolhatunk-e? A fogamzás pillanata csak sejtethető, de valójában titok marad. Végül is nem az ember határozza meg. Tapasztalatból tudjuk. Csak a megtörtént tény tudjuk tudomásul venni. Éppen e miatt kellene talán óvatosabban megközelíteni a kérdést.

De van egy még nehezebb kérdés is, és ez erősen leterheli a társadalom életét s főleg a jövőjét. A tudósok kutatásainak eredményei kérdéseket vetnek fel ezekhez az istenhívó emberségnek is hozzá kell szólnia. Állást kell foglalnia a Teremtőbe vetett hite alapján. Az orvosi és főleg már a biológiai kutatások lehetővé teszik a megfogant élet kifejlődésének műtéttel való megakadályozását.

Nemcsak a kutatásnak, az orvosi gyakorlatnak, hanem a törvényhozásnak is szenvedélyes vitákat kiváltó kérdésévé vált: szabad-e a megfogant életet beavatkozással elvéteni? Mikor kezdődik az emberélet? Ember-e az ember már a megfogamzott állapotában is? Így kérdezzük azokat, akik ma ezeknek a kérdéseknek csupán laboratóriumi, klinikai, demográfiai, pszichológiai és egyéb oldalát nézik. S ha már eddig eljutott a természettudományi kutatás, akkor tulajdonképpen még mélyebbre tud jutni: már a megfogant élet sejtjeinek összetételéhez is hozzá tud nyúlni. Réműlettel vettük a híreket, hogy a faji tisztaság érdekében

»A mi harcunk nem test és vér ellen folyik, hanem a fejedelemségek és hatalmasságok, a sötétség világának urai és a gonzság szellemei ellen.« (Ef 6,12)

már a gének manipulációjával, sőt sejtjezésével kezdett — ideológiai indoklással és hatalmi parancsra — foglalkozni a kutatók egynéhánya. De ez magában a tudósok világában is ellenállásra talált.

Még néhány évtizede csak a fantázia világába tartozott, hogy embert is lehet „gyártani”. Lombikban, laboratóriumban lehet meghatározni, hogy milyen legyen. A science-fiction regények rémítettek azzal, hogy ezrével lehet testileg-lelkileg pontosan egy mintájú embereket a világra hozni. Ma már a legmerészebbek is megrettentek a lehetőség előtt. Az élet tisztelete kezd szigorú határt vonni. A fogyatékosokra is szükség van az emberségnek — kezdik mondani azok, akik félnek az emberélet emberek általi meghatározásától.

Az egyik állami bizottság, mely ezekkel a kérdésekkel foglalkozik, komoly kérdés elé került, amikor egy könyvben ezt a kérdést intézte hozzá egy aggódó író: „*És mi van a lélekkel...?*” Megdöbbenő a kérdés azok számára, akik csak biológiai problémát látnak maguk előtt. Mert az ember nemcsak test — lélek is. Egy hívó szülőanya megkérdezi: „A lélek mikor kezd el létezni?” Csak testi, biológiai állapot a fogamzás, vagy...? A lélek csak később járul az anyaméhén kívüli, már megszült testhez? Vagy...?

Mindez komolyan foglalkoztatja a keresztyén lelkiismeretet. Mert a kérdés halmaz fentiekben csak nagyjából érintett része ma sok országban a törvényhozók asztalán van. Sőt, már döntöttek is felőle? — A fogamzás utáni abortusz szinte nagyon kevés ellenzőre talál. Csak ott kezdenek tétováznai, hogy meddig szabad végrehajtani: hány hetes a fogant élet, hogy azt emberéletnek lehessen nevezni.

Nehéz kérdések, melyeknél a hívó ember csak az emberéletet adó Teremtőre tud nézni. Tőle vár feleletet. Felütöm a Bibliámat, s olvasom a zoltáríró hitvallását: „*Te alkottad veséimet, te formáltál anyám méhében... Csontjaim nem voltak elrejtve előtted, amikor titkonformálódtam, mintha a föld mélyén képződtem volna. Alakítatlan testemet már látták szemeid...*” (Zsolt.

SECOND CLASS PUBLICATION.
POSTMASTER: DO NOT FORWARD
SEND FORM 3579 TO
ERŐS VÁR (USPS 178560)
BOX 02148, CLEVELAND, OH 44102

139:13—16). Aki ebben hisz, az nem kételkedik abban, hogy Isten Lelke adja az emberéletet már a csírájában is, egészen. Úgy, ahogy belelehelte az első emberbe a megelevenítő Lelket, úgy adja ma is minden ember életét. Ezért szent az élet. Ez azt jelenti: amit Isten megteremtett, ahhoz ne nyúljon emberi kéz. A tudomány fejlődése csak arra int, hogy a Teremtőbe vetett hitünk még inkább megilletődjék az emberélet titka előtt. Az emberéletnek csak egy Ura van, előtte borulunk le hálaadással, nemzedékről nemzedékre. Az emberélet Alkotója előtt csak a tisztelő imádat hódolata kaphat helyet.

Vajta Vilmos
(Útitárs)

Gyülekezeti hírek

CLEVELAND—ELSŐ

Templom és lelkesi hivatal: 2836 East Blvd. (44104). Tel.: (216) 721-7074. Vasárnapi istentisztelet de. 10 órakor, angol—magyar. Mihály Ernő gondnok telefonszáma: 561-7316.

Rendkívüli esemény színhelye volt szép templomunk szeptember 20-án. A Buckeye-negyed református és presbiteriánus gyülekezete velünk együtt, a mi templomunkban tartotta az napi istentiszteletét. (Erről szól a Reménységár a Buckeye Road templomai felett c. cikk a lap első oldalán.) A három egyház népe az ünnepélyes istentisztelet után tartott szeretetvendégségen köszöntötte egymást.

Nőtestvéreink gyülekezetépítő áldott szolgálatát köszönjük meg november 1-én, amikor az Oltáregylet fennállása 80. jubileumát ünnepli. Ezen a vasárnapon 11-kor lesz az istentisztelet, melyet 1 órakor gyülekezeti díszebéd követ.

CLEVELAND—NYUGAT

Lelkes: Juhász Imre

Templom: W. 98 és Denison Avenue — Lelkesi hivatal: 3245 W. 98th Street (44102). Telefon: (216) 961-6895. — Istentisztelet minden vasárnap de. 9.30-kor angol, 10.45-kor magyar nyelven. Űrvaicsoraosztás minden hó első vasárnapján és az ünnepnapokon. Vasárnapi iskola októbertől májusig 9.30-kor angol, 10.45-kor magyar nyelven.

A gyülekezet pénztári jelentése augusztus vé-

gén már 6000 dolláros deficitet mutatott ki, kiadásaink ilyen jelentős összeggel haladták meg a bevételt az év első nyolc hónapjában. Remélhető, hogy híveink a nyári lanyhulás után fokozottabb adakozással járulnak hozzá a gyülekezet munkájának fenntartásához.

Szokásos őszi nagy bazárunkat november 15-én, vasárnap déltől estig tartjuk meg: 12.30-kor disznótoros ebédet szolgálunk fel.

Keresztelés: Tomaschek István Pál János júl. 26-án. — **Esketés:** Zedella Stephen és Legeza Adrienne (organistánk) máj. 9-én; özv. Dargay Frankné és Naskoviak Edward aug. 8-án. — **Temetés:** Földényi Alajos, a gyülekezet v. pénzügyi titkára, Diósgyőr szülőtte, 82 éves korában, augusztus 28-án. A gyülekezet

két korábbi tagja elhunytáról értesültünk: az Érsekújvárról származott v. nemeskői Asbóth Sándorné sz. Becker Hermina 88 éves korában, máj. 29-én; repülőszerencsétlenség áldozata lett Pennsylvániában (Selinsgrove) ifj. Kovács Károly 54 éves korában, aug. 31-én. „Csak Istenben nyugszik meg lelkem, tőle van az én szabadulásom” (Zsolt 62:2).

Az Erős Vár javát szolgáló Sajtóvasárnap nov. 22-én lesz. Nov. 22-én délután 3.30-kor iktatják be egyházkerületünk új püspökét Akronban, a Szt. Pál anglikán katedrálisban, 1361 West Market St.

Hálaadás ünnepe (Thanksgiving) előestéjén, nov. 25-én, szerdán este 7.30-kor angolnyelvű istentiszteletet tartunk.

Mindennapi kenyér

— Útmutató a Biblia olvasásához —

1987. NOVEMBER HÓ

PÜNK. U. 21. VAS. — NOV. 1.

Heti ige: Mik 6:8

1. Fil 4:10-13, 19-20 — Mt 22:1-14
2. 2Kor 3:3-9 — Jób 19:21-29
3. 2Móz 18:13-27 — Jób 28:1-19
4. Kol 3:18-25 — Jób 28:20-28
5. Filem 1:1-22 — Jób 29:1-20
6. Ef 5:25-32 — Jób 30:1-17
7. 1Kor 7:29-31 — Jób 31:29-40

PÜNK. U. 22. VAS. — NOV. 8.

Heti ige: 2Kor 6:2

8. 1Ts 1:1-5a — Mt 22:15-21
9. 1Ts 5:1-11 — Jób 32:1-22
10. Lk 18:1-8 — Jób 35:1-16
11. Zsid 13:1-6 — Jób 38:1-3, 22-41
12. Zsid 13:7-9a — Jób 40:1-14
13. Jer 18:1-10 — Jób 42:1-9
14. 2Ts 2:1-12 — Jób 42:10-17

PÜNK. U. 23. VAS. — NOV. 15.

Heti ige: 2Kor 5:10

15. 1Ts 1:5b-10 — Mt 22:34-46
16. Lk 19:11-28 — Náh 1:1-14
17. Zsid 10:26-31 — Náh 2:1-14
18. Luk 13:1-9 — Abd 1:1-21
19. Ez 14:12-23 — Mt 24:1-8
20. 2Ts 1:3-10 — Mt 24:9-14
21. Jel 20:11-15 — Mt 24:15-28

PÜNK. U. UT. VAS. — NOV. 22.

Heti ige: Lk 12:35

22. 1Kor 15:20-28 — Mt 25:31-46
23. Lk 12:35-40 — Mt 24:29-31
24. Zsid 12:22-29 — Mt 24:32-44
25. Mk 13:31-37 — Mt 24:45-51
26. Hálaadás ünn. 5Móz 8:1-10 — Luk 17:11-19
27. 1Pt 4:12-19 — Mt 25:1-30
28. 2Pt 3:3-13 — Mt 25:31-46

ÁDVENT 1. VAS. — NOV. 29.

Heti ige: Zak 9:9

29. 1Kor 1:3-9 — Mk 11:1-10
30. Lk 1:67-79 — Ézs 40:1-11

1987. DECEMBER HÓ

1. Kol 1:9-14 — Ézs 40:26-31
2. Jel 22:12-21 — Ézs 41:8-14
3. Zsid 10:19-25 — Ézs 42:1-9
4. Jn 18:33-38 — Ézs 43:1-7
5. Sof 3:14-17 — Ézs 43:8-13

ÁDVENT 2. VAS. — DEC. 6.

Heti ige: Lk 21:28

6. 2Pt 3:8-14 — Mk 1:1-8
7. Zsid 6:9-12 — Ézs 43:14-21
8. Jel 2:1-7 — Ézs 43:22-28
9. Jel 3:7-13 — Ézs 44:1-8
10. Zak 2:14-17 — Ézs 44:21-28
11. Zsid 10:32-39 — Ézs 45:1-8
12. Ézs 35:3-10 — Ézs 45:9-17

ÁDVENT 3. VAS. — DEC. 13.

Heti ige: Ézs 40:3, 10

13. 1Ts 5:16-24 — Jn 1:6-8, 19-28
14. Lk 1:5-25 — Ézs 45:18-25
15. Mk 1:14-15 — Ézs 49:1-6
16. 2Tim 4:5-8 — Ézs 49:7-13
17. Hós 14:6-10 — Ézs 49:14-17
18. Csel 13:15-25 — Ézs 49:22-26
19. Lk 7:29-35 — Ézs 50:1-11

ÁDVENT 4. VAS. — DEC. 20.

Heti ige: Fil 4:4-5

20. Rm 16:25-27 — Lk 1:26-38
21. Jn 1:19-28 — Ézs 51:1-8
22. Jer 31:2-6, 14 — Ézs 51:9-16
23. Jn 5:31-40 — Ézs 52:1-6
24. Tit 2:11-14 — Lk 2:1-14
25. Karácsony 1. Lk 2:15-20 — Tit 3:4-7
26. Karácsony 2. Zsid 1:1-6 — Jn 1:1-14

KAR. U. VAS. — DEC. 27.

Heti ige: Jn 1:14

27. Kol 3:12-17 — Lk 2:25-38
28. Jer 31:15-17 — Ézs 52:7-12
29. 1Jn 3:1-6 — Ézs 52:13-53:3
30. Jn 3:16-21 — Ézs 53:4-12
31. 1Pt 1:22-25 — Ézs 55:1-5